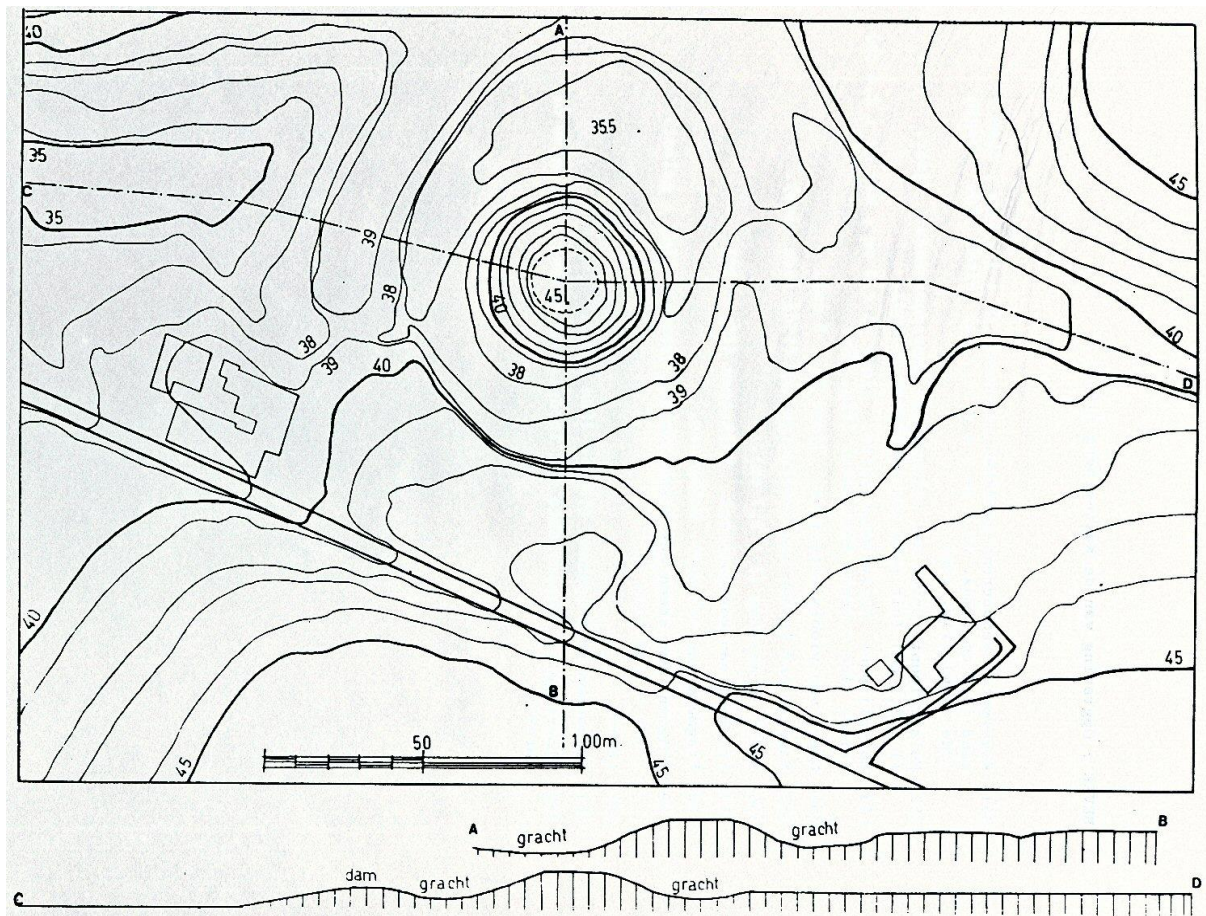

Het mottekasteel van Bever

De opgraving van 1964 was bedoeld om, met beperkte middelen, de bouwkundige kenmerken en de chronologische evolutie van de versterking te trachten te schetsen. Op grond van de morfologie van de burchtheuvel en van zijn onmiddellijke omgeving, van de cartografische bronnen en van de 19 de eeuwse vondsten, kon al voor de aanvang van de opgraving worden vermoed dat de heuvel in Burght een overblijfsel van een mottekasteel was.

De vraag naar de concrete functie van deze burcht (zuivere grenspost of versterkte woonstede?) bleef echter gesteld. Wat de chronologie van de evolutie van de versterking betreft, waren er slechts vage gegevens gekend die trouwens niet vroeger dan de 15 de eeuw reikten. De historische rol van de burcht in het kader van de expansiestrijd tussen de graven van Henegouwen en van Vlaanderen diende eveneens aan de hand van de resultaten van het bodemonderzoek beter te worden belicht.

Uit bodemonderzoek bleek dat het gebouw gedeeltelijk op zuilen berustte. Een dergelijke bouwtrant schijnt bij de Romaanse donjons uit West-Europa weinig gebruikelijk te zijn geweest. In de meeste gevallen berustten de verdiepen op moerbalken die in de buitenmuren waren bevestigd. Als vergelijking met Bever kunnen wij slechts de burchttoren van Athenry (Graafschap Athenry, Ierland) vermelden; in dit 13 de eeuws donjon berustte de vloer van de eerste verdieping op gewelven, gedragen door drie zuilen; de tweede verdieping had een houten vloer.

De ringmuur

DELVIN en GUIGNIES vermelden een bakstenen ringmuur, gebouwd op de rand van het burchtheuvelplateau. Deze muur zou een dikte van 2 m hebben gehad en met bakstenen van groot formaat, opgericht zijn. Langs de Z.O.-kant van het burchtheuvelplateau werd inderdaad een fragment van een muur ontdekt; deze was met kalkmortel gemetseld en bestond uit bakstenen van het formaat 22,5 x 10,5 x 0,5.

Het gebouw

Er werden geen gebouwsporen ontdekt die met de oudste woonlaag overeenstemden. Dit gebouw moet nochtans hebben bestaan en van hout zijn geweest. Sporen ervan liggen misschien in het niet-onderzochte gedeelte van de burchtheuveltop.

De kenmerken van het fragment van een Romaans kapiteel wijzen op een datering van het stenen gebouw in de 12 de eeuw, meer bepaald in de tweede helft van deze eeuw. De gevonden bakstenen situeren de oprichting van het bakstenen gebouw in de loop van de 13de eeuw; verbouwingen hadden ten vroegste in de 16 de eeuw plaats. Oxiderend roodgebakken keramiek uit het puin dagtekent ten laatste van de 16 de eeuw.

Op grond hiervan kan de chronologie van de burcht voorlopig als volgt worden voorgesteld:

Fase A (houten gebouw): 11 de eeuw.

Fase B (houten gebouw): begin 12 de eeuw?

Fase C (Romaans gebouw): 12 de eeuw

Fase D 1(bakstenen gebouw): 13 de eeuw.

Fase D2 (verbouwingen): 16 de –17 de eeuw

Fase E (afbraak): 17 de –18 de eeuw

BESLUIT

De Kasteelberg van Bever is het overblijfsel van een versterking van het type mottekasteel. Het oorspronkelijk houten gebouw op motte werd in de loop van de 12 de eeuw vervangen door een stenen donjon en deze laatste ruimte in de 13 de eeuw de plaats voor een bakstenen donjon. De versterking groeide blijkbaar niet verder uit tot een meer geëvolueerde burcht. Het mottekasteel moet ontstaan zijn in het kader van de bevestiging van de macht van de graven van Henegouwen in de streek (late 11 de eeuw?). De kenmerken van de 12 de eeuwse stenen toren wijzen op het belang van de bezitter ervan en op het residentiele karakter van de toenmalige burcht. In de 13 de en 14 de eeuw moet deze laatste niet enkel een adellijke woonst zijn geweest, maar moet ze tevens als grenspost tegenover Rijks-Vlaanderen nog een rol hebben gespeeld.

DE SAGEN IN VERBAND MET DE KASTEELBERG

In de 19 de eeuw kwam een bewoner van Viane in de Kasteelberg van Bever opzoekingen doen. Deze man was ervan overtuigd dat de ophoging een schat verborg . (1)

Volgens de legende lag het kasteel van Bever bij het uiteinde van een uitgestrekt woud. Het was bewoond door een oude ridder, getrouwd met een uiterst mooie jonge vrouw die hij ter gelegenheid van een reis had meegebracht. Deze zachte, vrome en liefdadige dame werd door haar jaloerse man mishandeld en in de burcht opgesloten. Ze mocht nog alleen buitenkomen om de mis in de burchtkapel bij te wonen en om, eenmaal per jaar, de ridder te vergezellen toen deze zijn leenplicht bij de heer van Viane ging vervullen. Toen het paar eens uit Viane terugkwam ontstond er een hevige twist waarbij de ridder zijn echtgenote zodanig mishandelde dat deze laatste bij de aankomst te Bever bewusteloos uit de koets werd gehaald. De vrouw stierf kort nadien. Vol berouw ging de edelman zijn laatste dagen in de oneraardse gangen van de burcht doorbrengen. Daar werd hij door afschuwelijke visioenen vervolgd. Na zijn dood dwaalden verschrikkelijke geesten in het kasteel, zodat de nieuwe eigenaars uiteindelijk gedwongen werden het te verlaten en het in puin lieten vallen. Te middernacht verschijnen er dikwijls op de burchtheuvel grote zwarte honden, te midden van dwaallichten en vergezeld door een gekletter van kettingen en van een hels lawaai dat uit de grond opgaat . (2)

Volgens de volkstraditie verbond een oneraardse gang de burchten van Bever en van Viane (3)

(1) DELVIN en GUIGNIES 1898, 261.

(2) DELVIN en GUIGNIES, 1898, 366-368

(3) In 1975 te Viane opgetekend door lic. J.P. DE CUYPER, assistent V.U.B..

Bibliografie

R. Borremans, Archeologisch onderzoek van de burchtheuvel van Burgh te Bever, HOLVEO, 7, 1979, 8-14